

Datum

2019-05-24

Vår referens

Helena Hansson

Utvecklingssekreterare

helena.hansson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Uppdrag till förvaltningen - Utredda möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning ASN-2019-3426

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott har gett förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning av ekonomiskt bistånd samt att återsrapportera uppdraget till nämnden.

I Malmö beräknas 4 800 personer per månad beröras av frågan då de gemensamt utgör 2 400 hushåll där personerna som gifta, partners eller sambo får ett gemensamt beslut om ekonomiskt bistånd. Ekonomisk självständighet är ett av sex jämställdhetspolitiska mål som riksdagen beslutat om. Myndighetsutövning kopplad till ekonomiskt bistånd vilar på en bedömning om ekonomisk och sociala situation där gifta, partners och sambos har ett gemensamt försörjningsansvar för varandra och där beslut omfattar båda parterna i förhållandet.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens utredning påvisar att jämställd utbetalning är en komplex fråga. För närvarande gör Socialstyrelsen bedömningen att kunskapsläget kring delade utbetalningar är otillräckligt för att en nationell vägledning ska kunna utformas.

Fokusområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd utvecklar det klientnära arbetet med fokus på självförsörjningsuppdraget. Med nuvarande administrativa förutsättningar skulle delade utbetalningar innebära mer än dubblade arbetsmoment i själva utbetalningsfasen av ekonomiskt bistånd. Pågående digitalisering inom ekonomiskt bistånd syftar till att effektivisera administrationen och möjliggöra mer tid till personliga möten och bedöms av förvaltningen vara en förutsättning för ett eventuellt införande av delade utbetalningar. Malmö stad har genom stadskontoret i maj 2019 upphandlat plattform för Robotic Process Automation (RPA) som ett led i att etablera automatiseringsförmåga i staden som sedan ska kunna nyttjas av stadens förvaltningar. Under andra halvåret 2019 fokuserar staden på att etablera processer, organisation, kompetens och resurser för att kunna tillämpa teknologin.

Förvaltningens arbete med självförsörjningsuppdraget stämmer väl överens med det jämställdhetspolitiska målet om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut samt ses som individuellt ansvariga för sin försörjning. Förvaltningen bedömer det vara av vikt att följa utvecklingen av kunskapsläget kring delade utbetalningar. Primärt bedömer förvaltningen det viktigt att löpande föra dialog med de kvinnor och män som gemensamt ansöker om ekonomiskt bistånd kring hur inkomster och utgifter är fördelade inom hushållet för att därigenom kunna stärka intentionerna kring ekonomisk självständighet.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner återrapportering av utredningsuppdraget om möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning av ekonomiskt bistånd.

Beslutsunderlag

- §36 Uppdrag till förvaltningen att utreda möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning av ekonomiskt bistånd
- G-Tjänsteskrivelse ASN 190617 - Uppdrag till förvaltningen att utreda möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning av ekonomiskt bistånd

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2019-04-03

ASN presidieberedning 2019-06-05

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2019-06-13

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2019-06-17

Ärendet

Bakgrund till ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott beslutade vid sammanträdet 2019-02-14 att uppdra åt förvaltningen att utreda möjligheterna att säkra en jämställd utbetalning av det ekonomiska biståndet till kvinnor och män i hushåll som berörs och att uppdraget ska återrapporteras till nämnden.

Bedömning av rätt till ekonomiskt bistånd för makar, partners och sambos

Vid utredning av rätten till ekonomiskt bistånd räknas som regel följande personer som medlemmar i hushållet;

- makar,
- registrerade partner enligt lagen (1194:1117) om registrerat partnerskap,
- sambor enligt sambolagen (2003:376) och
- barn och ungdomar under 21 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för.¹

Utgångspunkten är att makar och registrerade partners efter förmåga är skyldiga att bidra till det underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov ska tillgodoses (6 kap. 1 § äktenskapsbalken, ÄktB). För sambor bör socialnämnden räkna med båda parter sammanlagda inkomster och tillgångar från sammanflyttningsdagen.²

Ekonomiskt bistånd är därmed inte att beakta som ett individuellt bistånd för de vuxna som är gifta, partners eller sambos. Rätt till bistånd föreligger först när personernas gemensamma

¹ SOSFS 2013:1, *Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd* (<http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2013-1>)

² Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (s98f) <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19306/2013-12-31.pdf>

försörjningsförmåga inte räcker till för att tillförsäkra paret/ familjen en skälig levnadsnivå. Ett sätt, för respektive part i förhållandet, att få sin försörjning tillgodosedd är genom maka/ makes/ partners/ sambos inkomster och tillgångar.³

Nationell utblick kring ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv

Socialstyrelsen har nyligen haft ett regeringsuppdrag att kartlägga socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv samt analysera kommunernas behov av stöd i arbetet med att utveckla arbetsmetoder och insatser ur ett jämställdhetsperspektiv. Uppdraget slutredovisades i december 2018 och i sin rapport beskriver Socialstyrelsen att:

Jämställdhetsperspektivet inom verksamheten ekonomiskt bistånd innebär, i enlighet med uppdraget enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, att medverka till och underlätta för människor att få egen försörjning. Det handlar även om att kvinnor och män som ansöker om ekonomiskt bistånd blir bemötta och bedömda på lika villkor och att det stöd och de insatser som erbjuds är utformade utifrån kvinnors och mäns behov. Vidare innebär jämställdhetsperspektivet att det finns arbetssätt och rutiner för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande samt att stödja de våldsutsatta och de som utövar våld att få relevanta stödinsatser.⁴

Uppdraget har omfattat att kartlägga socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv samt analysera kommunernas behov av stöd i arbetet med att utveckla arbetsmetoder och insatser ur ett jämställdhetsperspektiv. Det handlar framför allt om insatser som bidrar till att stärka såväl kvinnors som mäns förmåga till egen försörjning. Exempel på sådana insatser kan vara att se över arbetsmetoder, behovsbedömningar, utbetalningsmottagare, extern och intern samverkan samt insatser som kan motverka utsatthet vid våld i nära relationer.⁵

Socialstyrelsens kartläggning och bedömning kring utbetalning av ekonomiskt bistånd

Socialstyrelsen genomförde i sin kartläggning en enkätundersökning som sändes till 161 kommuner och stadsdelar. Aktuell undersökningsperiod var september 2017 till februari 2018. Nedanstående tabell 1 (hämtad från Socialstyrelsens rapport) visar hur ekonomiskt bistånd vanligtvis betalas ut i de svarande kommunerna.⁶

Tabell 1. Utbetalning av ekonomiskt bistånd, svar från kommuner och stadsdelar. *Tabell hämtad från Socialstyrelsens rapport Kartläggning av socialtjänstens arbete ur ett jämställdhetsperspektiv, bilaga 1.*

³ Jämför 4 kap. 1§ första stycket Socialtjänstlagen (2001:453) *Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.*

⁴ Socialstyrelsen *Kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv* (s 7) (<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/21119/2018-11-7.pdf>)

⁵ *ibid.* (s 9)

⁶ Socialstyrelsen *Bilaga 1. Resultatet av genomförd enkätundersökning om arbetet inom verksamheten ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv med kvalitetsdeklaration* (tabell 4) <http://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/2018-11-7-bilaga1.pdf>

Hur betalar ni vanligtvis ut biståndet till paret i hushållet?	Procent	Antal
Till ett gemensamt bankkonto	9,6 %	11
Till kvinnans bankkonto	17,4 %	20
Till mannens bankkonto	15,7 %	18
Separat till både kvinnans och mannens individuella bankkonton	2,6 %	3
Vi har inget sätt som är vanligare än något annat	53 %	61
Vet inte	1,7 %	2
	Svarande	115

I tre kommuner fanns beslut om att dela upp biståndet och göra separata utbetalningar till både kvinnans och mannens bankkonto. I kartläggningen framkom att det i ytterligare några kommuner pågick en diskussion om att arbetssätt för utbetalningar borde ändras och utbetalningens delas mellan parterna. Flera svarande uppgav att det alltid görs en individuell bedömning samt att paret oftast själva får bestämma till vilket konto biståndet ska utbetalas.⁷

Frågan om utbetalningar berördes även i de fokusgruppintervjuer som Socialstyrelsen genomförde inom ramen för kartläggningen. I fokusgrupperna var 22 kommuner och stadsdelar representerade. Frågor som lyftes i fokusgrupperna berörde den etiska aspekten i att lägga sig i hur paret väljer att dela på ansvaret för sin ekonomi och om det blir mer jämställt om biståndet delas mellan parterna i hushållet. Att hitta en rättvis delning av biståndet bedöms svårt eftersom att parterna i hushållet även har andra inkomster och bidrag som kan variera från en månad till en annan. I fokusgrupperna lyftes farhågor kring att en eventuell uppdelning av biståndet skulle kunna skapa konflikter såväl inom familjer som mellan familjer och socialsekreterare. Att göra uppdelning av biståndet bedömdes vidare skapa mycket administrativt arbete för handläggarna, tid som istället behöver läggas på självförsörjningsuppdraget. Det rådde inom fokusgrupperna enighet om att det bästa arbetssättet är att låta kvinnan och mannen vara delaktiga, erbjuda flera alternativ för utbetalning och låta paret välja. Samtidigt betonades vikten av att socialtjänsten bör vara uppmärksam på om det finns indikation på att pengarna inte går till hyra och mat till familjen och om någon av parterna inte har insyn i ekonomin eller inte får tillgång till pengarna. I dessa fall kan utbetalningen behöva styras.⁸

Socialstyrelsen lyfter i sin diskussion socialtjänstlagens portalparagraf kring att socialtjänsten å ena sidan ska främja människornas jämlikhet i levnadsvillkor och å andra sidan ha respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. I kartläggningen framkom att nationell vägledning efterfrågades kring uppdelade utbetalningar. Socialstyrelsen gör bedömningen att det saknas tillräcklig kunskap om och på vilket sätt uppdelade utbetalningar bidrar till ökad jämställdhet samt kring vilka andra konsekvenser det kan medföra i övrigt för hushåll med ekonomiskt bistånd, samt för verksamheten ekonomiskt bistånd, varför det i dagsläget ej är aktuellt att utforma sådan vägledning. I sin diskussion återkommer Socialstyrelsen till att socialtjänsten behöver vara uppmärksam på om det finns skäl att socialtjänsten bör styra utbetalningen, t. ex vid förekomst av ekonomiskt våld.⁹

⁷ Socialstyrelsen *Kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv* (s 27) (<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/21119/2018-11-7.pdf>)

⁸ *ibid.* (s 33f)

⁹ *ibid.* (s 40)

Underlag från förfrågan mars 2019

Inom ramen för denna utredning har frågan om betalningsmottagare ställts till 27 kommuner som tillsammans med arbetsmarknads- och socialförvaltningen ingår i ett nätverk kring verksamhetssystem.

Av de tio svar som erhållits framkommer att det är vanligast att utbetalning görs till det konto som paret önskat (6 kommuner). I en kommun, Vellinge, delas beloppet lika på båda parterna. Två kommuner anger att utbetalning vanligtvis görs till registerledaren. I Lund, som svarade att familjen själva kan välja betalningsmottagare framkommer att socialnämnden i november 2018 fattat beslut om att utbetalning av försörjningsstöd för hushåll i parrelation ska fördelas lika till personerna i paret samt att införandet av denna utbetalningsordning görs i samband med automatisering.

Antal personer i Malmö som är direkt berörda av frågeställningen

Av de hushåll som år 2018 beviljades ekonomiskt bistånd genom arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö stad omfattade 25 procent två vuxna personer som gemensamt ansökt om bistånd. 25 procent motsvarar cirka 3700 hushåll som någon gång under året beviljats bistånd vid minst ett tillfälle eller i genomsnitt 2400 hushåll per månad under år 2018. Baserat på underlag från 2018 innebär det att cirka 7400 personer på årsbasis eller att i genomsnitt 4800 personer per månad ingår i hushåll som erhåller ett gemensamt beslut om ekonomiskt bistånd.

Betalningsmottagare av ekonomiskt bistånd i Malmö idag

Rutiner och utbetalning till bankkonto

Enligt arbetsmarknads- och socialförvaltningens nuvarande rutiner för registrering av hushåll registreras I) mannen som registerledare om en kvinna och man är *gifta*, II) kvinnan som registerledare om en kvinna och man är *sambo*, och III) om båda har *samma kön* registreras den äldsta som registerledare. Historiken är oklar, men mycket talar för att hushåll har registrerats på motsvarande sätt under åtminstone de senaste tjugo åren.

På den ansökningsblankett som den enskilde, eller paret om det är två sökande i hushållet, fyller i första gången det är aktuellt att göra en ansökan om ekonomiskt bistånd finns nedanstående information att ta del av och fylla i kring betalningsmottagare. Motsvarande fråga finns ej med på de blanketter som fortsättningsvis används för att månatligen göra ny ansökan om ekonomiskt bistånd.

Bild 1. Del av ansökningsblankett som används vid förstagångsansökan om ekonomiskt bistånd vid arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

**Om bistånd beviljas och ni är två stycken som söker, till vem av er ska biståndet betalas ut?
OBS! Kontot måste vara anslutet till Swedbanks och Sparbankernas kontoregister (SUS).**

Mottagarens namn:

Från och med våren 2017 sker utbetalningar av ekonomiskt bistånd som regel till bankkonto som är registrerade till Swedbanks utbetalningssystem (SUS). Genom införandet av utbetalningar genom SUS har det enskilda hushållet själv möjlighet att registrera och uppdatera sina kontouppgifter, oavsett i vilken bank den enskilde har sitt konto. I hushåll där det finns två

vuxna uppmanas båda registrera sitt konto till SUS. Bankkonto som en enskild registrerar till SUS är antingen den enskildes egna konto eller ett konto som personen delar med en annan kontoinnehavare.

Registrering av utbetalningar sker manuellt i verksamhetssystemet. En betalningsmottagare finns vanligtvis inlagd i hushåll med två sökande, vid tillfällig ändring av betalningsmottagare krävs ytterligare hantering i verksamhetssystemet. Vid varje utbetalning av ekonomiskt bistånd ska ett eller flera så kallade *ändamål* registreras på hushållsnivå. Ändamålet anger vilket eller vilka behov ett visst belopp av utbetalning avser att tillgodose, t. ex. försörjningsstöd eller behov till livsföringen i övrigt så som hälso- och sjukvård eller tandvård. Registreringen följer på vad som är angett om socialnämnders skyldighet att lämna statistiska uppgifter.¹⁰

Mottagare av utbetalt ekonomiskt bistånd i Malmö när hushållet omfattar två vuxna

I syfte att få en indikation på hur utbetalningar av ekonomiskt bistånd idag fördelas mellan män och kvinnor som gemensamt beviljas bistånd genom arbetsmarknads- och socialförvaltningen har en stickprovsundersökning genomförts omfattande ekonomiska beräkningar och utbetalningar i 45 slumpvis utvalda hushåll som omfattar två personer som är gifta, partners eller sambos. Omfattningen av undersökningen är ringa, urvalet omfattar två procent av samtliga aktuella insatser för hushåll med två vuxna 2019-03-13, varpå resultatet ska tolkas med stor försiktighet.

Resultatet visade att samtliga hushåll som ingick i stickprovsundersökningen omfattade både man och kvinna. Åtta hushåll omfattade enbart två vuxna personer, övriga inkluderade även barn.

Registerledare och betalningsmottagare var fördelat enligt tabell 2 nedan och visar att männen vanligtvis var registrerade både som registerledare och betalningsmottagare (93 %). I de tre hushåll där kvinnan var registerledare var kvinnan även registrerad som betalningsmottagare. I vilken utsträckning det bankkontot som betalningsmottagaren registrerat via Swedbanks utbetalningssystem är personens enskilda konto, eller ett konto som personen förfogar över gemensamt med sin maka/make eller sambo kan ej utläsas av socialtjänsten.

Tabell 2. Antal registerledare och betalningsmottagare fördelat per kön.

Källa: sammanställd av strategiska avdelningen, ASF.

Registerledare	Antal	Betalningsmottagare
Man	42	3 kvinnor 39 män
Kvinna	3	3 kvinna

Fördelning av andra inkomstslag i genomförd stickprovsundersökning

En frågeställning som lyftes i Socialstyrelsens *Kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv* var svårigheten att hitta en rättvis delning av biståndet eftersom många hushåll även har andra inkomster och bidrag som dessutom varierar månad för månad. I syfte att få en bild av hur spridningen av olika inkomstslag fördelas mellan kvinnor och män som även beviljats ekonomiskt bistånd genomfördes en granskning av den senaste ekonomiska beräkningen i de hushåll som ingick i stickprovsundersökningen.

¹⁰ HSLF-FS 2015:30 (<https://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2015-30>)

Underlaget visade att enbart ett hushåll helt saknade andra inkomster än ekonomiskt bistånd. I tabell 3 nedan framkommer i vilken utsträckning kvinnan, mannen eller båda parterna i hushållet registrerats som betalningsmottagare av respektive inkomstslag vid upprättande av den ekonomiska beräkningen. Observera att tabellen visar antal inkomstslag, ej redovisning av belopp. Inom ramen för stickprovsundersökningen saknas möjlighet att utläsa vem eller vilka som disponerar det bankkonto dit respektive utbetalningen gjorts.

Tabell 3. Inkomst som beaktats vid upprättande av ekonomisk beräkning samt i vilken utsträckning inkomsten varit aktuell för kvinnan, mannen eller båda parterna i hushållet. Procentuell fördelning avser del av samtliga individer som haft respektive inkomsttyp. Obs! Avser ej fördelning av belopp!

Källa: Sammanställd av strategiska avdelningen ASF

Inkomst	Antal hushåll	Inkomst kvinna	Inkomst man	Inkomst båda	Fördelning kvinna	Fördelning man
Bostadsbidrag	30	14	16		47 %	53 %
Barnbidrag	32	14	7	11	58 %	42 %
Studiebidrag/studiestöd	10	9	1		90 %	10 %
Vårdbidrag	1	1	0		100 %	
Hysesdel	4	3	1		75 %	25 %
Föräldrapenning	8	8	0		100 %	
Underhållsstöd	3	2	1		67 %	33 %
Aktivitetsstöd	14	4	10		29 %	71 %
A-kassa	1	0	1			100 %
Etableringsersättning	8	6	1	1	78 %	22 %
Lön	5	1	2	2	43 %	57 %
Sjuk-/aktivitetsersättning/pension	8	1	6	1	22 %	78 %

Bostadsbidrag, barnbidrag och lön är de inkomster som förekommer mest lika bland de kvinnor och män som ingick i undersökningen. De inkomstslag som förekommer i minst lika utsträckning bland de kvinnor och män som ingick i undersökningen är föräldrapenning, vårdbidrag (1), a-kassa (1), studiebidrag/ studiestöd, etableringsersättning samt sjuk-/aktivitetsersättning/ pension.

Sammanställningen i tabell 3 belyser en del av den komplexitet som arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer finns i frågan om att säkra jämställda utbetalningar av det ekonomiska biståndet till kvinnor och män. Hur hushållets övriga inkomster fördelas är en aspekt, en annan aspekt är vem som står som betalningsansvarig för hushållets utgifter, t. ex. hyra och elräkningar. Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter och beräkningarna grundar sig på riksnormen. För de hushåll som har behov av ekonomiskt bistånd är det ekonomiska handlingsutrymmet förhållandevis begränsat när boendekostnader och andra fasta utgifter betalts. Detta ställer stora krav på att personer som lever tillsammans utformar ett fungerande sätt att hantera hushållets ekonomi.

Jämställdhetsintegrering i Malmö stad

Det övergripande målet för den nationella jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Riksdagen har beslutat om sex

jämställdhetspolitiska delmål, varav ett behandlar ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut, samt ses som individuellt ansvariga för sin försörjning. Självständigheten innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor att försörja sig själva och eventuella barn.

Malmö stads insatser inom jämställdhetsområdet grundar sig i stor utsträckning på de nationella jämställdhetspolitiska målen ambitioner. Det jämställdhetsarbete som har bedrivits efter att *Utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering* antogs av kommunfullmäktige 2012 har haft genomslag även inom arbetsmarknads- och socialförvaltningens verksamheter. Inom verksamheterna bedrivs ett kontinuerligt och långsiktigt arbete för att kvalitetssäkra service, bemötande och en likvärdig myndighetsutövning ur ett jämställdhetsperspektiv.

Jämställdhetsintegrering inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen

En ambition i arbetet med jämställdhetsintegrering inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen är att de Malmöbor som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter ska mötas av en hög kompetens i frågor som rör jämställdhet. Bedömningar och beslut om insatser ska baseras på individuella behov, samt vara fria från stereotypa föreställningar och normer kring kön. Medarbetare med kunskap om jämställdhetsintegrering har förutsättningar att vara bärare av ett jämställt förhållningsätt i dialogen med Malmöbor.

Möjligheten att försörja sig själv är avgörande för individens självbestämmande och en viktig faktor för en god psykisk och fysisk hälsa. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har genom sina insatser på arbetsmarknadsområdet och inom socialtjänstens verksamheter möjlighet att bidra till den ekonomiska jämställdheten bland Malmöborna genom att ge kvinnor och män lika förutsättningar och stöd till egen försörjning.

Förvaltningens insatser för att bidra till den ekonomiska jämställdheten måste ses i relation till arbetet inom ramen för andra jämställdhetspolitiska mål såsom jämn fördelning av makt och inflytande, det obetalda hem- och omsorgsarbetet, lika möjlighet till utbildning och inte minst våld i nära relation och hedersrelaterat förtryck. Ekonomiskt våld, som kan uttryckas genom exempelvis ekonomiska hot och/ eller begränsningar av gemensamma ekonomiska tillgångar, är vanligt förekommande i relationer där det förekommer psykiskt- och/eller fysiskt våld och är något som i hög utsträckning kan påverka individens förmåga att bli självförsörjande.

Förvaltningens sammanfattning och övervägande

Nuvarande fördelning av utbetalningar och kunskapsläget om delade utbetalningar

Den stickprovsundersökning som genomförts i mars månad indikerar att arbetsmarknads- och socialförvaltningens utbetalningar av ekonomiskt bistånd till kvinnor och män som gemensamt beviljas bistånd övervägande betalas ut till bankkonto kopplat till mannens personnummer. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen saknar möjlighet att kartlägga i vilken utsträckning betalningsmottagaren ensam disponerar kontot eller om det finns två kontoinnehavare kopplat till kontot.

Vidare visade undersökningen att paren i hög utsträckning även har andra inkomster än ekonomiskt bistånd, endast i ett av fyrtiofem hushåll saknades andra inkomster. Att dela på utbetalningen av ekonomiskt bistånd kan bidra till att fördela hushållets gemensamma ekonomiska medel mer lika mellan paret men likväl även till att bidra till att mer ojämnt fördela

hushållets samlade ekonomi. Detta sistnämnda kan gälla om endast ena parten i hushållet har inkomster, eller en betydande del av inkomsterna, och därutöver även erhåller hälften av det kompletterande biståndet.

Socialstyrelsen har i november 2018 gjort bedömningen att det saknas tillräcklig kunskap om och på vilket sätt uppdelade utbetalning av ekonomiskt bistånd bidrar till ökad jämställdhet samt vilka andra konsekvenser det i övrigt kan medföra för hushållet eller för verksamheten ekonomiskt bistånd. Mot den bakgrunden gjorde Socialstyrelsen bedömningen att det för närvarande inte är aktuellt att utforma en nationell vägledning i frågan.

Riktat arbete som genomförs idag

I samband med första ansökan om ekonomiskt bistånd ställs alltid frågan om till vems konto en eventuell utbetalning av bistånd ska utbetalas till. Hanteringen av kontouppgifter sker via Swedbanks utbetalningssystem dit betalningsmottagaren kan välja att ansluta ett bankkonto som personen själv disponerar eller ett konto som delas med en annan kontoinnehavare.

I förhållande till att kunna agera med ekonomisk självständighet och att kunna ta individuellt ansvar för sin försörjning aktualiseras även frågeställningen om vem som de facto har tillgång till de pengar som inbetalas på konto genom tillgång till kort och koder. I arbetsmarknads- och socialförvaltningens introduktion för nya medarbetare om våld i nära relationer betonas vikten av att fråga om pengar och att ställa följd- och fördjupningsfrågor kring utbetalningar och vem som har faktisk tillgång till familjens ekonomi. Förvaltningen gör utifrån arbetet med våld i nära relationer bedömningen att utbetalning till två individuellt disponerade bankkonton skulle ge en tydlig signal kring delat ansvar och att båda parterna är betrodda med att sköta hushållets ekonomi. Men grunden och förutsättningen för att kunna förmedla signalvärdet är att rutinemässigt föra dialog med kvinnor och män som gemensamt ansöker om bistånd om hur ansvaret för hushållets ekonomiska medel och de faktiskt förutsättningarna att hantera dessa fördelas mellan parterna.

I syfte att kunna stärka kvinnor och mäns lika möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet har verksamheten för ekonomiskt bistånd inom ramen av ESF-projektet *Hela familjen 2.0* utformat ett kortfattat jämställdhetsverktyg med fem frågeställningar som socialsekreterarna alltid har med sig. Frågorna syftar till att i samtal med Malmöbor med ekonomiskt bistånd *oavsett kön* 1) ställa likvärdiga krav på klienten, 2) ta likvärdig hänsyn vid ohälsa, 3) erbjuda samma utbud av insatser, 4) ha likvärdiga förväntningar på hur föräldrar tar ansvar för barn och obetalt hem- och omsorgsarbete samt 5) vara uppmärksam på om det förekommer våld i en nära relation. Implementering av verktyget pågår inom hela verksamheten för ekonomiskt bistånd och bedöms bidra till ett mer jämställt arbete med socialtjänstens primära uppdrag inom ekonomiskt bistånd - självförsörjningsuppdraget.

Förvaltningens utvecklingsarbete inom fokusområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd

Inom arbetsmarknads- och socialförvaltningens fokusområde *Arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd* pågår ett omfattande utvecklingsarbete som syftar till att stärka ett klientnära arbete med fokus på självförsörjningsuppdraget. Förvaltningens arbete med självförsörjningsuppdraget stämmer väl överens med det jämställdhetspolitiska målet om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut samt ses som individuellt ansvariga för sin försörjning. En viktig omställning pågår inom ramen av förvaltningens projekt *Digitalisering ekonomiskt bistånd - Effektivisera arbetsätt och öka tillgänglighet för brukare*. Ett effektmål som digitaliseringen avser uppnå är att möjliggöra mer tid åt

det personliga mötet med fokus på målet mot självförsörjning genom effektivare administration vid hantering av ansökan om ekonomiskt bistånd.

Administrativa förutsättningar för delade utbetalningar

Med nuvarande administrativa förutsättningar inom ekonomiskt bistånd skulle delade utbetalningar innebära mer än dubblade arbetsmoment i själva utbetalningsfasen. Uträkning av delat belopp behöver göras utanför verksamhetssystemet, halva beloppet ska registreras till ena partens personnummer och koda med korrekta ändamålsuppgifter, därefter ska ny utbetalningsperson väljas och ny kodning med korrekta ändamålsuppgifter göras. En sådan rutin bedöms av arbetsmarknads- och socialförvaltningen gå i motsatt riktning i förhållande till målet med effektivare administration och att möjliggöra mer tid åt personliga möten mellan socialsekreterare och Malmöbor i behov av ekonomiskt bistånd.

Processautomatisering inom fokusområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd

Malmö stad har nyligen, inom ramen för stadövergripande digitalisering, inlett ett arbete att etablera automatiseringsförmåga som sedan kan nyttjas av förvaltningar vid automatisering av olika processer. En av teknologierna som etablerats först är Robotic Process Automation (RPA) som simulerar människa framför datorn och tar bort repetitiva och administrativa uppgifter som orsakas av framförallt föråldrade informationssystem. Även andra automatiseringstekniker kommer att etableras succesivt i staden. Plattformen för RPA har upphandlats vecka 19 2019 och fokus under andra halvåret 2019 blir att etablera processer, organisation, kompetens och resurser för att kunna tillämpa teknologin. När förmågan är väl på plats kommer själva tekniken att kunna tillämpas relativt snabbt men enbart under ett antal förutsättningar. Processen som automatiseras måste vara repetitiv, regelbaserad, digitaliserad, standardiserad, stabil och med få undantag.

Ett projektmål inom digitalisering en av fokusområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd är att processautomatisera delar av handläggningen som inte omfattar hantering av beslut. Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning är att frågan om jämställda utbetalningar särskilt bör uppmärksammas inom ramen av arbetet med processautomatisering under förutsättning att det nationella kunskapsläget kring uppdelade utbetalningar stärks. Utvecklingen av processautomatisering skulle kunna inkludera att undersöka möjligheterna till att effektivt kunna administrera delade utbetalningar av ekonomiskt bistånd till kvinnor och män som erhåller gemensamma beslut och utbetalningar. Det förutsätter dock att automatiseringskriterierna är uppfyllda, det vill säga att processen för jämställda utbetalningar standardiseras samt definieras i detalj med få undantag. Den definierade processen bör dessutom vara stabil och inte utsättas för kontinuerliga förändringar.

Förvaltningens samlade bedömning

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning är att frågan om en jämställd utbetalning är komplex. Rätten till ekonomiskt bistånd ska bedömas med stöd av lagar som inkluderar såväl självbestämmande, integritet och gemensamt försörjningsansvar. Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen utgår som en komplettering för att säkerställa hushållets gemensamma grundläggande behov av försörjning. I bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd till två vuxna som är gifta, partners eller lever som sambos har socialtjänsten att beakta parets samtliga inkomster samt de utgifter som försörjningsstödet avser att tillgodose. I bedömningen inför beslut ska även beaktas om båda parterna gör vad som är möjligt för att bidra till sin försörjning för att rätt till bistånd ska kunna bedömas föreligga, t. ex. genom att vara aktivt arbetssökande eller medverka i sin rehabilitering.

För närvarande gör Socialstyrelsen bedömningen att kunskapsläget kring delade utbetalningar är otillräckligt för att en nationell vägledning ska kunna utformas. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer det viktigt att fortsatt följa hur kunskapsläget utvecklas nationellt och lokalt. Arbetsmarknads- och socialförvaltningens nuvarande bedömning är, att parallellt med att faktiska administrativt utbetalningsmöjligheter undersöks, att det mest verksamma arbetet för ökad ekonomisk jämställdhet för de kvinnor och män som gemensamt ansöker om ekonomiskt bistånd är att aktivt föra dialog med de kvinnor och män som förvaltningen har kontinuerlig kontakt med inom verksamheterna för ekonomiskt bistånd. Dialogen syftar till att förmedla målsättningen med att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till ekonomisk självständighet, en självständighet som innebär samma möjligheter och villkor att försörja sig själva och eventuella barn. Det önskade signalvärdet om att båda parterna i förhållandet är ansvariga och betrodda med att sköta hushållets ekonomi och hur den faktiska möjligheten för dem båda att disponera pengarna bedöms på så vis kunna stärkas.

Ansvariga

Petra West Stenkvist Enhetschef

Katarina Lindeberg Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef